

“INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)”
Agreement Number - JUST/2013/FRAC/AG/6185

Κεμπζεσι σεγέδανυαγ – Νεμζετκόζι ές ευρόπαι σζεττερδεκ α γυύλολετ-βύνσελεκμένυεκ βύντετύοιοι ύλοζέσε καςάν

A σεγέδανυαγ célja:

- όςσεφολοαλι η γυύλολετ-βύνσελεκμένυεκ βύντετύοιοι ύλοζέσε καςάν ιράνυαδύ νεμζετκόζι ές ευρόπαι σζεττερδεκετ
- σεγέδσεττε η ρέεζτεβέοκ κέεεζεγέτ, ηοιο η ηαοαι οιογιοκρολετβαν τεκιντετλετ λεοιοεκ η νεμζετκόζι ελβάρασοκρο
- σεγέδσεττε η ρέεζτεβέοκ τυδασάτ αο Εμβερι Οιοκο Ευρόπαι Βίροσάοα βονατοκοζύ οιογιοκρολετάρύοι

1. Univerzális szint

1.1. Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

Aο ENSZ αο εμβερεκ εοιοιλόσεγέτ ές μέλοσάοάτ η λεομαιοασαββ σζιντύ ταοάλλαι μβερεπαιάοίοα ρλενάρις φόρομοτ τερεμτύ Κοζογυύλεσβε ηςμερε ελ.

Aο 1948-βαν ελφοοαδοτ [Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának](#) 2. κικκε σζεριντ:

„Mindenki, bármely megkülönböztetésre, nevezetesen fajra, színre, nemre, nyelvre, vallásra, politikai vagy bármely más véleményre, nemzeti vagy társadalmi eredetre, vagyonra, születésre, vagy bármely más körülményre való tekintet nélkül hivatkozhat a jelen Nyilatkozatban kinyilvánított összes jogokra és szabadságokra.”

Bár η Nyilatkozat αοάνλεσ ερτέκú, κοζογυύλεσι ηαόαροατοκέντ νεμ τερεμτετ οιοι κóτελεοεττεσέοατ η ταοάλλαιμοκρο ηέοε, αο εοέεε νεμζετκόζι κοζύοσεγέ σζάμάρα ηιβατοκοζύσι ρονττά βάλτ αο εμβερι οιοκο βέδελεμε τάροοάβαν.

1.2. Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya

Aο 1966-βαν, η ηασονλόκέοοον ENSZ Κοζογυύλεσν ελφοοαδοτ [Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya](#) μάρ νεμζετκόζι σζερεζύδεσι ερτέκú δοκυμεντομ, μέοετ ηέηάοιο κίεεετλετ η νεμζετκόζι κοζύοσεγέ όςσεεσ államai ραοίφικάλτ. Μαιορσροσζάο 1974-βε ηαοαλοκοοοτ αο Εοιοεεεσέοοκμάνοοηοο, ές αο 1976.

“INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)”
Agreement Number - JUST/2013/FAC/AG/6185

évi 8. törvényerejű rendelettel hirdette ki. Az Egyezségokmány értelmében a tagállamok kötelesek hatékony nyomozást folytatni minden az áldozat halálához vagy fizikai sérüléséhez vezető incidens esetén bármely megkülönböztetés nélkül.

Az Egyezségokmány 2. cikke szerint:

„1. Az Egyezségokmányban részes, valamennyi állam kötelezi magát, hogy tiszteletben tartja és biztosítja a területén tartózkodó és joghatósága alá tartozó minden személy számára az Egyezségokmányban elismert jogokat, minden megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

2. Az Egyezségokmányban részes államok kötelezik magukat arra, hogy alkotmányos eljárásukkal és az Egyezségokmány rendelkezéseivel összhangban gondoskodnak olyan törvényhozási vagy egyéb intézkedések meghozataláról, amelyek az Egyezségokmányban elismert jogok érvényesüléséhez szükségesek, amennyiben ilyenek még nem volnának hatályban.

3. Az Egyezségokmányban részes minden állam kötelezi magát annak biztosítására, hogy
a) minden olyan személy, akinek az Egyezségokmányban elismert jogai vagy szabadságai sérelmet szenvednek, hatékony jogorvoslattal élhessen akkor is, ha a jogok megsértését hivatalos minőségben eljáró személyek követték el;

b) a jogorvoslattal élő személy jogai tekintetében az illetékes bírói, államigazgatási vagy törvényhozó hatóság vagy az állam jogrendszere szerint illetékes más hatóság határozzon, és fejlessze a bírói jogorvoslat lehetőségeit;

c) az illetékes hatóságok a helytállóan elismert jogorvoslatnak érvényt szerezzenek.”

További releváns rendelkezések:

„1. Minden emberi lénynek veleszületett joga van az életre. E jogot a törvénynek védelmeznie kell. Senkit sem lehet életétől önkényesen megfosztani.” (6. cikk)

„Senkit sem lehet kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánásnak vagy büntetésnek alávetni. Különösen tilos bárkit szabad hozzájárulása nélkül orvosi vagy tudományos kísérletnek alávetni.” (7. cikk)

„A törvény előtt minden személy egyenlő és minden megkülönböztetés nélkül joga van egyenlő törvényes védelemre. Erre tekintettel a törvénynek minden megkülönböztetést tiltania kell és minden személy számára egyenlő és hatékony védelmet kell biztosítania bármilyen megkülönböztetés ellen, mint amilyen például a faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy más helyzet alapján történő megkülönböztetés.” (26. cikk)

A fenti rendelkezéseket együtt olvasva rajzolódik ki a tagállamokra háruló kötelezettség, miszerint az állami hatóságok kötelesek a legnagyobb gondossággal nyomozást folytatni minden élet elleni bűncselekmény, kínzással vagy embertelen bánásmóddal járó ügy alapos kivizsgálása érdekében. E kötelezettség teljesítése során a hatóságok nem tehetnek különbséget az egyes ügyek között (például az alapján, hogy az áldozat mely társadalmi csoporthoz tartozik).

Kontrollmechanizmus

A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában szereplő rendelkezések végrehajtásának felügyeletéért az ENSZ [Emberi Jogi Bizottsága](#) felel, mely egy 18

“INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)”
Agreement Number - JUST/2013/FRAC/AG/6185

független szakértőből álló testület, az ENSZ Közgyűlésének segédszerve. A tagállamok kötelesek rendszeres jelentéseket küldeni az Emberi Jogi Bizottságnak, főszabályként négyévente, azonban erre a gyakorlatban ritkábban kerül sor. A Bizottság áttanulmányozza ezeket a jelentéseket, egyéb forrásokból is szerez információt (pl. helyben működő civil szervezetektől), majd kiemeli az emberi jogi szempontú aggályokra okot adó állami gyakorlatot, intézkedéseket, és ezekre fókuszálva küld ajánlásokat az érintett államnak. Az államközi panaszokon túl, az Egyezségokmány [Első Fakultatív Jegyzőkönyvét](#) ratifikáló államokkal szemben egyéni panaszok benyújtására is van lehetőség. Az egyes államokban fennálló helyzet elemzésén alapuló ajánlásokon, az ENSZ Közgyűlésének küldött jelentéseken kívül a Bizottság ún. [általános kommentárokat](#) is készít az egyes emberi jogok érvényesítésével kapcsolatos problémákról. Bármely személy, akinek az Egyezségokmányban garantált jogát (köztük a 6. és 7. cikkben rögzített élethez való jogot vagy a kínzás, embertelen bánásmód tilalmát) sértették az állami intézkedések, illetve azt elmulasztották védelemben részesíteni, egyéni panaszt nyújthat be a Bizottsághoz, ha az intézkedéseket, illetve mulasztásért felelős hozó állam az Első Fakultatív Jegyzőkönyv részese. A Bizottság tájékoztatja mind a panaszost, mind az érintett államot az ügyben született álláspontjáról, és adott esetben, különösen a jogsértő gyakorlat fenntartása esetén nyilvánosságra hozhatja azt.

Villámkérdések:

- Magyarország részese az Egyezségokmány Első Fakultatív Jegyzőkönyvének, mely lehetővé teszi az egyéni panasz Emberi Jogi Bizottság elé terjesztését?
- Ön szerint hatékony jogorvoslati lehetőséget teremt az Egyezségokmány és kontrollmechanizmusa?

1.3. Nemzetközi Egyezmény a Faji Megkülönböztetés valamennyi Formájának Kiküszöböléséről

A [faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezményt](#) 1965-ben fogadták el, Magyarország 1967-ben ratifikálta, és az 1969. évi 8. törvényerejű rendelettel hirdették ki. Előírja a rasszista indíttatású, etnikai vagy bőrszín alapján táplált előítéletekből fakadó gyűlöletbeszéd és izgatás büntetőjogi eszközökkel való üldözését.

Az Egyezmény 4. és 6. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A részes államok elítélnék minden olyan propagandát és minden olyan szervezetet, amely egy bizonyos fajnak vagy egy bizonyos színű vagy etnikai származású személyek csoportjának felsőbbrendűségét hirdető eszméken vagy elméleteken alapszik vagy a faji gyűlöletet és megkülönböztetést valamilyen formában igazolni vagy előmozdítani igyekszik, és vállalják, hogy az ilyen megkülönböztetésre irányuló minden izgatás vagy eljárás gyökeres kiirtására haladéktalanul pozitív intézkedéseket hoznak és ebből a célból, kellő figyelemmel az Emberi

“INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)”
Agreement Number - JUST/2013/FRAC/AG/6185

Jogok Egyetemes Deklarációjában foglalt elvekre és a jelen Egyezmény 5. Cikkében világosan kifejtett jogokra, egyebek között:

a) Törvény által büntetendő cselekménnyé nyilvánítják a faji felsőbbrendűségre vagy gyűlöletre alapozott eszmék terjesztését, a faji megkülönböztetésre való izgatást, valamint bármely faj, illetve más színű vagy más etnikai származású személyek csoportja ellen irányuló minden erőszakos cselekedetet vagy arra való izgatást, továbbá fajgyűlölő tevékenység mindenféle támogatását, annak pénzelését is beleértve;

b) Törvényellenessé nyilvánítanak és betiltanak minden olyan szervezetet, valamint szervezett és minden egyéb propagandatevékenységet, amely a faji megkülönböztetést előmozdítja vagy arra izgat, az ilyen szervezetekben vagy tevékenységben való részvételt pedig törvény által büntetendő cselekménynek tekintik;

c) Nem engedik meg, hogy országos, vagy helyi hatóságok vagy közintézmények a faji megkülönböztetést előmozdítsák vagy arra izgassanak.”

[...]

„A részes államok az illetékes nemzeti bíróságok és egyéb állami intézmények útján a joghatóságuk alá tartozó minden személynek hatékony védelmet és jogorvoslatot biztosítanak faji megkülönböztetést célzó minden olyan cselekmény ellen, amely a jelen Egyezménnyel ellentétben emberi jogait és alapvető szabadságjogait sérti, biztosítják továbbá mindenkinek azt a jogot, hogy az ilyen bíróságoknál a megkülönböztetés eredményeképpen elszenvedett minden kárért igazságos és megfelelő jóvátételt vagy elégtételt kérjen.”

A fentiekből adódóan a tagállamok kötelessége megfelelő normatív kereteket teremteni a rasszista indíttatású gyűlöletbeszéd és izgatás hatékony büntetőjogi üldözése, és a bűncselekmények célpontjává vált etnikai csoport tagjaként áldozattá váló személy számára hatékony jogorvoslat biztosítása érdekében.

Kontrollmechanizmus

A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányához hasonlóan a Faji megkülönböztetés tilalmáról szóló egyezmény rendelkezéseinek végrehajtását is egy 18 független szakértőből álló testület, az [ENSZ Faji Diszkrimináció Elleni Bizottsága](#).

A tagállamoknak rendszeresen kell jelentést küldeniük a Bizottságnak csakúgy, mint az Emberi Jogi Bizottság esetében, főszabály szerint két évente. Ezeknek a jelentéseknek tartalmazniuk kell mindazokat a jogalkotási, bírói és közigazgatási és egyéb hatósági intézkedéseket, melyeket a faji diszkrimináció felszámolása érdekében hoztak, ideérve a faji alapú gyűlölet motívumával elkövetett bűncselekmények elleni küzdelem jegyében foganatosított intézkedéseket. A Bizottság ajánlási értékű következtetések formájában reagál ezekre a jelentésekre. Ezen kívül három további eljárástípus (sürgős eljárás, államközi és egyéni panaszok vizsgálatának eljárása) keretein belül vizsgálja a Bizottság az egyezmény rendelkezéseinek érvényesítését.

Villámkérdés:

- Lehet panaszt benyújtani Magyarországgal szemben az ENSZ Faji Diszkrimináció Elleni Bizottsághoz?

“INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)”
Agreement Number - JUST/2013/FAC/AG/6185

Mind az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága, mind a Faji Diszkrimináció Elleni Bizottsága előtt jelentős nemzetközi figyelemmel járó monitoring eljárások zajlanak. E testületek ajánlásai erőteljes üzenetet küldenek a nemzetközi közösség felé a kötelezettségszegő tagállam gyakorlatáról. Ugyanakkor egyik bizottság sem bocsát ki a tagállamokra nézve kötelező erejű döntéseket, így az általuk biztosított kontrollmechanizmusoknak korlátozott a lehetséges hatása.

“INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)”
Agreement Number - JUST/2013/FAC/AG/6185

2. Regionális szint

Az univerzális szinten működő ellenőrző mechanizmusokkal szemben a regionális szinten működő nemzetközi szervezetek erőteljesebb praktikus hatást tudnak gyakorolni az állami gyakorlatra a gyűlölet-bűncselekmények elleni fellépés terén a részletesebb jogi szabályozásnak és a szigorúbb ellenőrző mechanizmusoknak köszönhetően. A következő fejezet az európai régióban irányadó normák ismertetését célozza.

2.1. Európai Unió

Az EU Alapjogi Ügynöksége által készített felmérések rávilágítanak a tényre, hogy az előítéletes bűncselekmények az Unió teljes területén a mindennapi realitás részét képezik. A Unió tagállamai által védett közös értékeket, úgy, mint az egyenlő emberi méltóságot, a hátrányos megkülönböztetés tilalmát és a különbözőség tiszteletét sértik az előítéletek alapján elkövetett bűncselekmények. Éppen ezért nyilvánvaló a cél, hogy az Európai Unió szintjén egységessé váljon a gyűlölet-bűncselekményekkel szembeni büntetőjogi eszközökkel történő tagállami fellépést.

Az [Európai Unió Tanácsának 2008/913/IB számú kerethatározata](#) (a továbbiakban: Kerethatározat), mely a magyar államra nézve kötelező erejű rendelkezéseket állapít meg, a rasszizmus és idegengyűlölet elleni fellépés jegyében született hét évig tartó tárgyalássorozat eredményeképpen. Fontos alapelveket rögzít a Kerethatározat preambuluma, mely szerint a rasszizmus és az idegengyűlölet a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok tisztelete és a jogállamiság alapjait sérti, mely értékeken az Európai Unión belüli, tagállamok közötti együttműködés alapszik. A Kerethatározat elfogadásának célja az volt, hogy – bár a tagállamok büntetőjogának teljes harmonizációja e tekintetben jelenleg lehetetlen – iránymutatást adjon a tagállamoknak a jelenség hasonló büntetőjogi kezelésére.¹

A Kerethatározat jelentős részében az előítélet által vezérelt verbális megnyilvánulások kezelésével foglalkozik: az erőszakra vagy gyűlöletre uszítás, erről szóló szóróanyagok terjesztése, a népirtás, háborús és emberiség elleni bűncselekmények nyilvános tagadása vagy enyhébb színben feltüntetése áll a szabályozás elsődleges fókuszában. A gyűlölet-bűncselekmények jelenségével kapcsolatban a 4. cikk rendelkezik, miszerint:

„egyéb bűncselekmények vonatkozásában a tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a rasszista és idegengyűlölő indíték súlyosbító körülménynek számítson, vagy az ilyen indítékot a bíróságok a büntetések kiszabásánál figyelembe vehessék.”²

¹ Európai Unió Tanácsának 2008/913/IB számú kerethatározata (2008. november 28.), (1)-(6)

² Uo. 4. cikk

“INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)”
Agreement Number - JUST/2013/FAC/AG/6185

A Kerethatározat védett tulajdonságokként jelöli meg

- a rasszjegyekből adódó faji hovatartozást,
- a bőrszínt,
- a származást és
- a nemzeti vagy etnikai hovatartozást.

2014. január 27-én fogadta el a Bizottság a [Kerethatározat implementációjáról szóló jelentését](#). A Kerethatározat 4. cikke, tehát a gyűlölet-bűncselekmények megtorlása tekintetében többek között a következő tájékoztatást nyújtotta: 15 tagállam büntető törvénykönyvében szerepel a rasszizmus és idegengyűlölet motivációja általános súlyosbító körülményként minden bűncselekményre vonatkozóan, 8 tagállam (köztük Magyarország) esetében minősülnek speciális súlyosbító körülménynek bizonyos erőszakos bűncselekmények (pl. emberölés, testi sértés) esetében. Megerősítette a vélekedést, hogy a nyomozó és ítélkező hatóságok tagjai speciális szakértelemmel kell, rendelkezzenek a Kerethatározatban szereplő bűncselekmények azonosításához. Ennek megszerzését elő kell segíteni gyakorlati jellegű iránymutatásokkal, szakmai képzésekkel és a jogalkalmazói jó gyakorlatok megosztására lehetőséget nyújtó programokkal, szakmai rendezvényekkel.³

Az Európai Parlament és a Tanács [2012/29/EU számú irányelve](#) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályokról (Áldozatvédelmi irányelv) egy rendelkezéssel irányítja a tagállamok figyelmét kifejezetten a gyűlölet-bűncselekmények áldozatainak státuszára. Az Áldozatvédelmi irányelv 22. cikke szerint, egyéni értékelés keretében, az áldozat szoros bevonásával és az eljárás során folyamatosan aktualizált módon kell megállapítani a speciális védelmi szükségleteket.⁴

Az EU Alapjogi Ügynökségének javaslatait is figyelembe véve, az Európai Unió Tanácsa 2013. december 5-6-i Igazságügyi és Belügyi ülésén vonta le következtetéseit a gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos tagállami teendőkről.⁵ Hangsúlyozta, hogy a különbözőség gazdagítja az Európai Uniót, mint nemzetközi szervezetet, és éppen ezért biztosítani kell a diverzitás tiszteletét. A tagállamok számára előírta

(1) a Kerethatározatban védett tulajdonságokon túl továbbiak kiemelt büntetőjogi védelemben való részesítését,

³ Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the Implementation of Council Framework Decision 2008/913/JHA on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law (Brussels, 27 January 2014), 3.4 és 4. pont

⁴ Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU számú irányelve a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályokról (2012. október 25.), 22. cikk

⁵ Council conclusions on combating hate crime in the European Union – Justice and Home Affairs Council meeting (Bruxelles, 5-6 December 2013)

"INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)"
Agreement Number - JUST/2013/FRAC/AG/6185

- (2) haladéktalan és hatékony nyomozati és büntetőeljárás lefolytatásának biztosítását,
- (3) az incidensek hatóságoknál történő bejelentésének ösztönzését,
- (4) az átfogó adatgyűjtést,
- (5) a gyűlölet-bűncselekmények áldozatai speciális szükségleteinek az Áldozatvédelmi irányelvnek megfelelő kielégítését,
- (6) szakmai képzések szervezését,
- (7) megelőző intézkedések foganatosítását, ideértve a célzott emberi jogi szemléletű oktatást, és
- (8) az Európa Tanács 2001. évi számítástechnikai bűnözésről szóló egyezmény ratifikálásának megfontolását.

2.2. Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet

Az [Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet](#) (EBESZ) különös figyelmet fordít a gyűlölet-bűncselekmények problémájára. A szervezet tagállamai megerősítették az azokkal szembeni büntetőjogi fellépés közös szándékát egy 2003. évi Miniszteri Bizottsági ülésen, ahol elfogadták a toleranciáról és a hátrányos megkülönböztetés tilalmáról szóló [4/03 számú döntést](#). A tagállamok kötelezettséget vállaltak arra, hogy tájékoztatják az EBESZ [Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Irodáját](#) a releváns hazai jogszabályi környezetéről. Az Iroda mindazokat az információkat terjeszti az EBESZ szervezetén belül, melyek jó megoldásokról tájékoztatják a tagállamokat, és amelyek a gyűlölet-bűncselekmények büntetőjogi üldözésének hatékonyságát szolgálják. Monitorozza a gyűlölet-bűncselekmények elkövetésének eseteit, és szakmai képzéseket szervez az EBESZ régiójában. A szervezet Állandó Tanácsa által elfogadott, [2004. évi 621. sz. döntéssel](#) a tagállamok arra tettek közös vállalást, hogy a gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos hiteles információkat gyűjtik, és szakképzési programokat hoznak létre a rendőri szervek, bírák és ügyészek számára, hogy elősegítsék a gyűlölet-bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépést.

A 2009-ben elfogadott [9/09. sz. Miniszteri Bizottsági döntés](#) további tagállami vállalásokat tartalmaz, többek között arra nézve, hogy

- (1) hiteles adatokat gyűjtenek a gyűlölet-bűncselekmények eseteiről, ideértve az ezek alapján rendőrségnél tett feljelentések és a lefolytatott nyomozások számát, valamint a büntetőeljárás eredményével kapcsolatos adatokat,
- (2) a gyűlölet-bűncselekmények súlyának megfelelő, szigorú büntetésekről rendelkező hazai jogszabályi környezetet alkotnak,
- (3) szakmai képzéseket szerveznek az igazságszolgáltatási rendszer releváns szereplői számára,
- (4) olyan intézkedéseket hoznak, melyek bűncselekmények bejelentésére bátorítják az áldozatokat, és

"INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)"
Agreement Number - JUST/2013/FRAC/AG/6185

(5) hatékony és haladéktalan nyomozást biztosítanak a gyűlölet-bűncselekmények esetén, ideértve az előítéletes motiváció elismerését és azoknak az érintett hatóságok és a politikai vezetés általi elítélését.

Villámkérdések:

- Összhangban van a magyar jogszabályi környezet az Európai Unió Tanácsa és az Európai Parlament által elfogadott nemzetközi sztenderdekkel a gyűlölet-bűncselekmények büntetőjogi üldözése tekintetében?
- Milyen gyakorlati problémákat tud azonosítani a fenti nemzetközi sztenderdek érvényesülése kapcsán?

2.3. Európa Tanács – Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság

A [Rasszizmus és Intolerancia elleni Európai Bizottság](#) (European Commission against Racism and Intolerance, ECRI) az Európa Tanács független szakértőkből álló szerve, melynek feladata az Európa Tanács tagállamaiban a rasszizmusból, idegengyűlöletből, antiszemitizmusból, intoleranciából és hátrányos megkülönböztetésből adódó problémák vizsgálata. Jelentéseket és ajánlásokat készít a tagállami jogalkotási, igazságszolgáltatási és gyakorlati intézkedések kapcsán az Emberi Jogok Európai Egyezménye, annak kiegészítő jegyzőkönyvei és az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjoga alapján.

Az [1. sz. Általános ajánlást](#) 1996-ban bocsátotta ki a Bizottság a rasszizmus, idegengyűlölet, antiszemitizmus és intolerancia elleni küzdelemmel kapcsolatos javaslatokat megfogalmazva, és többek között a büntetőjogi és rendőri intézkedések szerepét hangsúlyozva. Az ajánlás szerint (1) közös bűncselekményi tényállásokat kell elfogadni, melyek a rasszizmus vagy idegengyűlölet motivációját magukban foglalják, vagy (2) előírni e motiváció figyelembe vételét. Tovább hangsúlyozta az ajánlás azt, hogy (3) a gyűlölet-bűncselekmények elleni büntetőjogi fellépés kiemelkedő jelentőséget kell, nyerjen, (4) ezt elő kell segíteni a hatékony adatgyűjtéssel, (5) a rendőrség és az igazságszolgáltatás érintett szereplői számára szervezett képzésekkel, és (6) párbeszédet kell létrehozni és fenntartani a rendőrség és a kisebbségi közösségek között.

A 2002-ben elfogadott [7. sz. Általános ajánlás](#) ugyancsak a rasszizmus és faji alapú diszkrimináció elleni büntetőjogi fellépésre sürget. A Bizottság arra tett javaslatot a dokumentumban, hogy a hatékony büntetőjogi fellépés részeként a rasszista motívum minősüljön a tagállami jogrendszerben súlyosbító körülménynek vagy a büntetés kiszabás során releváns tényezőnek.

A rendőri intézkedésekkel foglalkozó, 2007. évi [11. sz. Általános ajánlás](#) az alapos, minden releváns tényre kiterjedő nyomozásra hívja fel a tagállamokat. A hatékony nyomozás érdekében javasolja (1) a rasszista motiváció minden esetben való figyelembe vételét, (2) egy rasszista esetek rögzítését és megfigyelését szolgáló

“INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)”
Agreement Number - JUST/2013/FRAC/AG/6185

rendszer működtetését, (3) az áldozatok és tanúk ösztönzését a feljelentés tételére, (4) a megfigyelés szempontjából a rasszista bűncselekmény minél szélesebb körű definíciójának elfogadását.

Az utóbbi pontra nézve az ECRI a következő definícióra tett javaslatot a gyűlölet-bűncselekmények megfigyelése céljából: „*bármely eset, melyet az áldozat vagy bármely más személy rasszista bűncselekményként értékel*”.

2.4. Európa Tanács – Emberi Jogok Európai Bírósága

Az 1950-ben elfogadott [Emberi Jogok Európai Egyezménye](#) (EJEE) és kiegészítő jegyzőkönyvei rendelkezései érvényesítését hivatott felügyelni az 1957-ben felállított [Emberi Jogok Európai Bírósága](#) (EJEB). Magyarország 1992-ben csatlakozott az Egyezményhez, és az 1993. évi XXXI. törvénnyel hirdette ki. A gyűlölet-bűncselekmények büntetőjogi üldözése tekintetében az EJEE 2, 3. és 14. cikke irányadó.

EJEE 2. cikk – Élethez való jog

1. A törvény védi mindenkinek az élethez való jogát. Senkit nem lehet életétől szándékosan megfosztani, kivéve, ha ez halálbüntetést kiszabó bírói ítélet végrehajtása útján történik, amennyiben a törvény a bűncselekményre ezt a büntetést állapította meg.
2. Az élettől való megfosztást nem lehet e Cikk megsértéseként elkövetettnek tekinteni akkor, ha az a feltétlenül szükségesnél nem nagyobb erőszak alkalmazásából ered:
  - a) személyek jogtalan erőszakkal szembeni védelme érdekében;
  - b) törvényes letartóztatás foganatosítása vagy a törvényesen fogva tartott személy szökésének megakadályozása érdekében;
  - c) zavargás vagy felkelés elfojtása céljából törvényesen tett intézkedés esetén.

3. cikk – Kínzás tilalma

Senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.

[...]

14. cikk – Megkülönböztetés tilalma

A jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.

A fenti rendelkezések alapján az EJEB ítélezése által kirajzolt sztenderdek:

- hatékony nyomozásra vonatkozó kötelezettség,
- a rasszista indíték feltárásának kötelezettsége,
- a rasszista indíték különös gondosságot követel,
- a vallási indíték feltárásának kötelezettsége,

“INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)”
Agreement Number - JUST/2013/Frac/AG/6185

- hatékony nyomozás a más áldozati csoporthoz tartozók ellen elkövetett, előítélet vezérelte bűncselekmények esetén.

Hatékony nyomozásra vonatkozó kötelezettség

A közvetlen állami felelősség hiánya a panaszos hozzátartozójának halála kapcsán nem zárja ki az EJEE élethez való jogról szóló 2. és a kínzás, embertelen bánásmód tilalmáról szóló 3. cikk alkalmazhatóságát. A területi fennhatóság alatt élők életének védelmére vonatkozó állami kötelezettség magába foglalja azt is, hogy a jogalkotó olyan jogszabályi környezetet teremtsen, és a nyomozó hatóságok, valamint az igazságszolgáltatás olyan hatékony gyakorlatot folytasson, ami visszaszorítja az erőszakos bűncselekményeket. Ez tevési és nem eredménykötelezettség, egy-egy ügy esetén az állami hatóságok kötelesek minden ésszerűen elvárható intézkedést megtenni, ami a hatékony nyomozáshoz szükséges, hogy megállapítsák a halál vagy sérülések okát, és azonosítsák az elkövetőket a büntetőjogi felelősségre vonás céljával.

A nyomozati szerveknek törekedniük kell arra, hogy biztosítsák és összegyűjtsék az esetről tanúskodó bizonyítékokat, fel kell venniük az összes tanú vallomását, orvosszakértői véleményt kell készíttetni, és halál esetén lehetőség szerint boncolást kell végezni, hogy átfogó és megbízható jelentést alkossanak az incidensről, és fényt derítsenek a halál okaira. Az ügyészségek és bíróságok kötelesek ésszerű időn belül eljárni. Az EJEB figyelembe veszi, hogy meghatározó nehézségek adódhatnak, amelyek akadályozzák az eljárás olajozott menetét, ugyanakkor egy ügy megítélése és az eljárás indokolatlan késleltetésének megállapítása során figyelme kiterjed az ügy kapcsán tanúsított hatósági munka minden részletére.

A hatékony nyomozásra vonatkozó kötelezettséget vizsgálta az EJEB az [Angelova és Iliev kontra Bulgária](#) ügyben.⁶ A roma származású áldozatot hét elkövető súlyosan bántalmazta, majd szűrőeszközt használva, megölte. Az elkövetők egyike a gyanúsított kihallgatás során elismerte, hogy minden külföldit és romát utálnak. A rasszista indítékra utaló jelek ellenére a hatóságok elmulasztották feltárni kellő körültekintéssel az előítéletes motívumot, és az elkövetőkkel szemben hulliganizmusból eredő emberölés miatt emeltek vádat. Bár az előzetes nyomozati munkát azonnal elkezdték az incidenst követően, a büntetőeljárás előzetes szakasza indokolatlan késedelemmel 11 évig tartott. A késedelem következtében beállt az elévülési idő a vádlottak többsége esetén, és megszüntették a büntetőeljárást. Ennek eredményeként, bár a hatóságok azonosították az elkövetők többségét szinte közvetlenül az incidenst követően, és hozzávetőleges bizonyossággal azonosították a késelésért felelős személyt, egyik elkövetőt sem állították végül bíróság elé.

⁶ Angelova és Iliev kontra Bulgária (55523/00), 2007. okt. 26.

“INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)”
Agreement Number - JUST/2013/FRAC/AG/6185

Az EJEB megállapította, hogy a bolgár hatóságok elmulasztottak eleget tenni az EJEE 2. cikkéből eredő kötelezettségüknek, minthogy nem végeztek hatékony és gyors nyomozást az áldozat halála kapcsán azzal a gondossággal, amely különösen elvárható egy rasszista indokból elkövetett bűncselekmény esetében.⁷ A hatóságok ezzel biztosíthatják volna a kisebbségi csoportot arról, hogy képesek megvédeni őket a rasszista erőszakkal szemben.

A rasszista indíték feltárásának kötelezettsége

Az EJEE 2. és 3. cikkéből eredő általános, hatékony nyomozásra vonatkozó kötelezettség végrehajtása során figyelemmel kell, legyenek a hatóságok a 14. cikkben elrendelt diszkrimináció tilalmára. Ez annyit jelent, hogy miközben nyomozást folytatnak egy erőszakos bűncselekmény körülményeiről, törekedniük kell arra, hogy feltárják a potenciális rasszista indítékot és bármely előítéletet, ami a bűncselekmény elkövetésében szerepet játszott. Mind a tagállami jogszabályi környezetben, mind a jogalkalmazásban el kell különíteni az erőszakos bűncselekmények alapeseteit és a rasszista indítékből elkövetett erőszakos bűncselekményeket. Ez utóbbiakat nem lehet egy kategórián belül kezelni azokkal az esetekkel, ahol az elkövetőnek nem volt előítéletes motivációja. E bűncselekmények különleges természetének, nevezetesen hogy különösen káros hatást fejtenek ki az alapvető jogok tiszteletére nézve, tükröződnie kell a felelősségre vonásban. Ebből adódóan tehát a rasszista motívum feltárásának hiánya előidézhetheti a 14. cikk sérelmét.

Az EJEB számára is nyilvánvaló, hogy a rasszista indíték feltárása különös kihívások elé állíthatja a nyomozó hatóságokat. Ennek megfelelően állapította meg, hogy a rasszista indíték feltárásának kötelezettsége nem abszolút természetű. Csak úgy, mint az általános, hatékony nyomozásra vonatkozó kötelezettség esetén, az érintett hatóságoknak foganatosítaniuk kell minden szükséges és ésszerűen elvárható intézkedést, hogy fényt derítsenek az esetleges rasszista felhangokra, össze kell gyűjteniük, és biztosítaniuk kell minden elérhető bizonyítékot, és munkájuk eredményeit hiánytalan indokolással ellátott döntésben kell rögzíteniük. Ha a strasbourgi sztranderdeknek kíván megfelelni egy tagállami hatóság, nem hagyhat figyelmen kívül semmilyen tényt vagy körülményt, ami rasszista indokból elkövetett erőszakos bűncselekményre utal.

A [Nachova és mások kontra Bulgária](#) ügyben⁸ a két roma származású áldozatot a hadsereg építkezési részlegére sorozták be, ahol polgári lakóépületek építésén dolgoztak. Az építkezési területtől való engedély nélküli távolmaradásuk okán tartóztatták le őket, és ítélték el kilenc, illetve öt hónap szabadságvesztésre. Korábban lopásért vonták őket felelősségre. A fogvatartási intézet udvaráról szöktek

⁷ Uo. 99-105.

⁸ Nachova kontra Bulgária (43577/98, 43579/98), 2005. júl. 6.

“INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)”
Agreement Number - JUST/2013/FRAC/AG/6185

el az egyikük nagymamájához. Nem viseltek fegyvert. Az illetékes katonai vezető négy katonai rendőrt küldött ki a helyszínre a két férfi őrizetbe vételének parancsával. Azt az utasítást kapták a kiszálló rendőrök, hogy a jogszabályoknak megfelelően kell viselniük fegyvereiket, golyóálló mellényeiket, és minden szükséges eszközzel élhetnek az intézkedés foganatosítása érdekében. A katonai rendőri egység egy terepjáróval érkezett a helyszínre, amelyet észelve, a szökevények menekülésbe fogtak. A rendőrök üldözőbe vették, szóban figyelmeztették őket, a levegőbe lőttek, majd automata fegyverekkel lőttek a két áldozatra. Mindketten a mentőautóban haltak bele sérüléseikbe útban a kórház felé. Az incidens egyik szemtanúja azt állította, hogy az eljáró rendőrpáncsnok rasszista szidalmakat kiabált. („Ti, átkozott cigányok!”)

Az EJEB Nagykamarája arra a következtetésre jutott ítéletében, hogy a fenti kiáltás körülményét tisztázni kellett volna. A bolgár hatóságok nem kérdezték meg a többi tanút ennek valóságát alátámasztandó vagy megdöntendő, illetve ezzel fényt derítendő egy rendvédelmi szerv által esetlegesen elkövetett előítéletes szidalmazásra. Ezzel elmulasztották feltárni az esetleges okozati összefüggést a rasszista magatartás és a két áldozat lelövése között, amivel megvalósult az EJE 14. cikkének sérelme a 2. cikkkel együtt olvasva.⁹

A [Balázs kontra Magyarország](#) ügyben¹⁰ egy roma származású férfit és barátnőjét inzultálta három ismeretlen férfi, amikor kijöttek egy szegedi szórakozóhelyről 2011-ben. Egy negyedik személy, egy büntetés-végrehajtásban dolgozó törzsőrmester jelent meg a helyszínen, és támadó, rasszista szavakkal fordult a férfiakhoz (pl. “ezzel a rohadt kis cigánnyal nem bírtok?”), verekedést provokálva. A bántalmazás eredményeként az áldozat testét zúzódások borították. Az esetet követő napon, egy közösségi oldalon dicsekedett az elkövető azzal, hogy egy „cigány fejét rúgta a földön”. Ezen kívül posztolt egy filmből vett részletet, ahol kifejezetten rasszista szavakkal nyilatkoznak a szereplők, és azt a megjegyzést fűzte a videóhoz, hogy „másfajta szemetek is élnek közöttünk”.

A nyomozó ügyészség kihallgatta azt a két rendőrt, akik a verekedést követően értek a helyszínre, valamint az elkövetőt az azonos tények alapján garázdaság alapos gyanúja miatt hivatalból indított, a gyűlölet-bűncselekményt vizsgáló nyomozással egy időben zajló eljárásban. Ez utóbbi nyomozást megszüntette arra hivatkozva, hogy nem találtak olyan bizonyítékot, mely valószínűsítette volna az előítéletes motívumot. Az áldozat jogi képviselője szembesítést indítványozott az elkövető és az áldozat között. Az ügyészség elutasította az indítványt azzal az indokkal, hogy az elkövetőt már kihallgatták gyanúsítottként a garázdaság miatt folytatott, egyidejű eljárásban. Az áldozat panaszt nyújtott be az ügyészi döntéssel szemben, azonban a megyei főügyészség helybenhagyta az első fokon hozott ügyészi döntést, hangsúlyozva, hogy valószínűen több motívum is húzódott a támadás hátterében, és nem lehet egyértelműen megállapítani, hogy kifejezetten a roma származása miatt

⁹ Uo. 144-168.

¹⁰ Balázs kontra Magyarország (15529/12), 2015. okt. 20.

“INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)”
Agreement Number - JUST/2013/FAC/AG/6185

támadták meg az áldozatot. 2012-ben egy év felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték az elkövetőt garázdaság vétsége miatt.

Az EJEB kihangsúlyozta ítéletében, hogy nemcsak azt a bűncselekményt lehet gyűlölet-bűncselekményként minősíteni, mely kizárólag az áldozat alapvető személyiségjegyein alapuló előítéletről fakadnak, az elkövetők tettei mögött lehet több motívum. A körülmények nyilvánvalóan ésszerűtlen értékeléséből adódott, hogy a nyomozóhatóságok ragaszkodtak a kizárólagos rasszista motívum megállapíthatóságához, valamint az, hogy elmulasztották összekötni az elkövető posztjait a támadással, és így nem azonosították a rasszista motívumot olyan erőteljes gyűlöletindikátorok ellenére, mint a közösségi oldalon posztolt rasszista üzenetek. Ennek elmulasztása megvalósította az EJEE 14. cikk sérelmét a 3. cikkel összefüggésben.¹¹

A rasszista indíték különös gondosságot követel

A rasszista indíték vezérelte bűncselekmények súlyosan sértik az emberi méltóságot. Az EJEB értelmezése szerint azokban az esetekben, amikor rasszista felhangot lehet feltételezni a bűncselekmény hátterében, különös jelentőséggel bír, hogy ezek az incidensek a nyomozást végző állami hatóságok szigorával és különös gondosságával találkozzanak. Ezekben az esetekben a hatékony nyomozás nemcsak a retribúciót szolgálja, hanem azt a célt is, hogy megerősítésre kerüljön, hogy a társadalom elítéli a rasszizmust és etnikai alapú gyűlöletet, és hogy a különbözőség nem veszélyforrást jelent, hanem gazdagítja az adott társadalmat. Ugyanakkor elősegíti azt is, hogy a kisebbségi csoportok hatóságokba vetett bizalmát helyreállítsák afelől, hogy azok képesek megvédeni a csoport tagjait az előítélet vezérelte erőszakos tettekkel szemben.

A [Stoica kontra Románia](#) ügyben egy olyan incidens vált a bírói mérlegelés tárgyává, melyre egy kocsma előtt került sor, ahol összeszólalkoztak a helyi román hatóságok képviselői 20-30 roma származású személlyel egy 80 százalékban romák lakta településen. A panaszos és a kormány különböző tényállást adtak elő az EJEB előtt. A panaszos elmondása szerint a falu alpolgármestere szólította fel a rendőröket és a közterületfelügyelőket, hogy „leckéztessék meg” a roma embereket. Egy rendőr ütlegelte és megrugdosta a roma származású áldozat fejét, holott közölték vele, hogy az áldozat nemrég esett át agysebészeti beavatkozáson, és a bántalmazás veszélyeztetheti az életét. A tanúk vallomása szerint az alpolgármester és a rendőrök rasszista megjegyzéseket tettek. Az áldozat elveszítette az eszméletét, és a hatóságok elhagyták a helyszínt anélkül, hogy egészségügyi ellátásáról megbizonyosodtak volna. A kormány verziója szerint a kocsma vendégei provokálták a hatóságokat, és agresszívvá váltak. A rendőrök az alpolgármestert ezért vették körül, hogy megvédjék, de nem éltek erőszakkal, még akkor sem, amikor a helyiek

¹¹ Uo. 47-76.

“INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)”
Agreement Number - JUST/2013/FRAC/AG/6185

tégladarabokkal támadtak az alpolgármesterre. Az áldozatot szülei vitték a kórházba, és az orvos a fején észlelte a sérüléseket, melyek 3-5 napig terjedő egészségügyi ellátást tettek szükségessé. Ezen kívül igazolták, hogy az áldozat valóban agysebészeti beavatkozáson esett át 1 év 4 hónappal az incidenst megelőzően. A helyi romák nem engedték el a gyermekeiket az iskolába az incidenst követően, tartva az esetleges további rasszista támadásoktól. Az ügyben nyomozó rendőrség 2001-ben küldte el jelentését a katonai ügyésznek, javaslatot téve az eljárás megszüntetésére. A katonai ügyészi hivatal megszüntette az eljárást 2002-ben azzal indokolva döntését, hogy nem érte erőszak a roma származású személyeket, és a konfliktus mögött nem húzódott rasszista felhang.

Az EJEB figyelembe vette azt a tényt, hogy a helyi lakosok vallomását nem vették fel a nyomozás során. Arra a következtetésre jutott, hogy függetlenül az októl, nevezetesen, hogy nem idézték be őket vallomást tenni vagy a rendőrség fenyegette meg őket (amint azt a panaszos állította), a helyi lakosok vallomásának hiánya kétséget ébreszt a rendőrség hatékony nyomozati tevékenysége felől. Továbbá megállapította, hogy a katonai ügyész figyelmen kívül hagyta a helyi lakosok jegyzőkönyvbe került állításait, melyek esetleges rasszista indítékra utaltak, mondván, hogy azok elfogultság miatt nem hitelesek, miközben a rendőrök kijelentéseit beépítette az indoklásába és következtetéseibe. Erre alapozva, az EJEB megállapította, hogy a román hatóságok nem tettek meg mindent annak érdekében, hogy felderítsék a konfliktus mögötti lehetséges rasszista motívumot, ezáltal megsértve a 14. cikket a 3. cikkel együtt olvasva.

A vallási indíték feltárásának kötelezettsége

A rasszista indíték felderítésének kötelezettségéhez hasonlóan a tagállami hatóságok kötelesek megtenni minden ésszerűen elvárható lépést, hogy ha felmerül a vallási alapú gyűlölet indítékának lehetősége, arra is fényt derítsenek. Ennek gyakorlati nehézségét is elismeri az EJEB, éppen ezért itt is rögzíti a kötelezettség relativitását.

A [Begheluri és mások kontra Grúzia](#) ügy¹² 99 panaszosa grúziai állampolgárok voltak, és egyikük kivételével mind Jehova tanúi. Az incidensekre két esemény során került sor: (1) egy 2000 augusztusában Tbilisiben tartott bírósági tárgyaláson, melyen két Jehova tanúja közismert ügyét tárgyalták, valamint (2) egy 2000 szeptemberére szervezett, 700 Jehova tanú részvételével zajló találkozón. Az első incidens esetén ortodox hívők nagy csoportja lépett a tárgyalóterembe, és jelentős méretű fakesztekkel támadtak meg néhányat a panaszosok közül, újságírókkal és egyéb jelenlévőkkel együtt. Hiába tudták a hatóságok, hogy érzékeny jellegű az ügy, és erőszakos konfrontációt szülhet, nem hozták meg a megfelelő biztonsági intézkedéseket, és a tárgyaláson jelen lévő bíró és biztonsági személyzet sem

¹² Begheluri és mások kontra Grúzia (28490/02), 2015. jan. 7.

“INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)”
Agreement Number - JUST/2013/FRAC/AG/6185

avatkozott be, hogy megállítsa a támadókat. A másik esetben a Belügyminisztérium Regionális Hivatalán született egy tervezet (melynek létét a kormány nem vitatta), ami tervet tartalmazott arra, hogy megakadályozzák a 2000. szeptemberi találkozót. A találkozót valóban megzavarta a rendőrség, és egyes rendőrök néhány helyi lakossal közösen bántalmazták a résztvevőket fizikai és verbális értelemben is. Az incidensek kapcsán mintegy 160 panasz érkezett be a grúziai hatóságokhoz, de egyik esetben sem folytattak le hatékony nyomozást. Az esetek többségében egyáltalán nem volt nyomozás, más esetekben súlyos késelelem aknáztá alá az eljárást, nem tették meg az alapvető nyomozati intézkedéseket, elmulasztották kihallgatni az áldozatokat és feltételezett elkövetőket, vagy nem rendelték el a fizikai bántalmazást elszenvedettek orvosi vizsgálatát. Minden panaszos kifejezetten szóvá tette a panaszában, hogy a vallási hovatartozásuk miatt érte őket támadás. Ennek ellenére, egyik panaszos esetében sem tettek semmilyen erőfeszítést a hatóságok, hogy feltárják az előítéletes indítékot.

Az EJOB arra a megállapításra jutott, hogy a grúz hatóságok elmulasztották megtenni a szükséges intézkedéseket a vallási indítékon alapuló erőszak megelőzésére, és nem tettek eleget a hatékony nyomozásra vonatkozó kötelezettségüknek, holott a támadók előítéletes indítékára nézve alapos gyanúra adott okot az országban elterjedt előítélet és abból eredő támadások atmoszférája. Az EJOB mindezek alapján megállapította a 14. cikk sérelmét együtt olvasva a 3. cikkel, hangsúlyozva, hogy a nyomozás megkezdése önmagában nem elegendő az EJE 3. cikke által elrendelt, eljárási jellegű állami kötelezettségek teljesítésére, ha azt nem követik gyors és hatékony nyomozati cselekmények.¹³

Ezen túl rögzítette az EJOB, hogy az állami hivatalnokok közvetlen részvétele az erőszakos incidensekben és a hatékony nyomozás elmulasztása a büntetlenség kultúráját szülte, és az áldozati csoport elleni további támadásokra bátorított.¹⁴

Hatékony nyomozás a más áldozati csoporthoz tartozók ellen elkövetett, előítélet vezérelte bűncselekmények esetén

A tagállamok kötelesek fényt deríteni bármely előítéletes indítékra, függetlenül a célba vett áldozati csoport jellegétől, és megvédeni az állampolgáraikat bármilyen célzott támadástól. Az EJOB a rasszista és vallási csoportokhoz hasonlóan értékeli a tagállami hatóságok hatékony nyomozásra vonatkozó kötelezettségét például a fogyatékkal élők csoportjához tartozó áldozatok esetén is.

A [Dorđević kontra Horvátország](#) ügyben¹⁵ egy súlyos fogyatékkal élő fiú vált előítélet motiválta bűncselekmények áldozatává. Egy zágrábi, földszinti lakásban lakott

¹³ Uo. 174-179.

¹⁴ Uo. 99.

¹⁵ Dorđević kontra Horvátország (41526/10), 2012. okt. 24.

"INCREASING THE CAPACITY OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES TO TACKLE RACIST CRIME, HATE CRIME AND HOMOPHOBIC CRIME THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING (EXPERIENCE CRIME)"
Agreement Number - JUST/2013/FRAC/AG/6185

édesanyjával egy általános iskola közelében. 2008 és 2011 között folyamatos zaklatásnak voltak kitéve az iskola tanulói által. Az incidensek eszkalálódtak, obszcén szidalmazást kellett elszenvedniük, a fiút rendszeresen leköpték az utcán, levizelték a lakásuk bejáratát, és kövekkel dobálták az ablakaikat, a fiú kezeit megégették cigarettával. A támadások negatív pszichés hatást gyakoroltak a fiúra, visszahúzódóvá vált, és három napig nem beszélt senkivel, csak harapdálta az ajkait és ökleit, és pikkelysömör jelent meg a bőrén. Az édesanyja jelentette az incidenseket a hatóságok, köztük a rendőrség, a szociális segítő szolgálat és az ombudsman, valamint az iskola felé, azonban hatósági passzivitással találkozott. A hatóságok semmit nem tettek a probléma súlyosságának feltérképezése és a további támadások megelőzése érdekében.

Az EJEB megállapította, hogy a súlyos fogyatékossgal élő fiatalember védelme érdekében elvárható intézkedések elmulasztásával a horvát állam megsértette a 3. cikket.¹⁶ Nem foglalkozott a 14. cikk sérelmének kérdésével, minthogy a panaszos elmulasztotta igénybe venni a hazai jogorvoslati lehetőségeket a hátrányos megkülönböztetés vonatkozásában, így az ezt érintő panasza nem volt befogadható az EJEB előtt.

Záró gondolatként megfontolásra érdemes az az EJEB vélemény, miszerint a hatóságok hanyagsága, esetleges szemhunyása a gyűlölet-bűncselekmények felett aláaknázza a jogállamiságba és az állami hatóságok jogszerű eljárásába vetett hitet. Ezen túl összeegyeztethetetlen az Európai Unióban a téma kapcsán zajló jogegységesítési folyamattal.

"This publication has been produced with the financial support of the Fundamental Rights & Citizenship Programme of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the Centre for European Constitutional Law, the Hungarian Helsinki Committee, the ART.1, the Greek Council for Refugees, the Antigone and the Cooperazione per lo Sviluppo dei Paesi Emergenti and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission."

¹⁶ Uo. 141-150.

